

Nimi

Koulu ja luokka

Pisteet ___ / 45 p.

Pisteitä vastaavat arvosanat ohjeen lopussa. Arvosanan viisi saa kahdeksalla pisteellä.

1. Jokaisessa seuraavista lauseista on virhe. Kirjoita lause oikeassa muodossa.

Jokaisesta oikeasta vastauksesta piste, max. yht. 6 p.

a) Kungfutselaisuudessa on paljon jumalia. **Useampia oikeaan vieviä vastauksia:**

Kungfutselaisuudessa ei painoteta uskoa jumaliin / ei ole jumalia TAI esim.

Hindulaisuudessa on paljon jumalia.

b) Tärkein japanilainen jumala on Keittiöjumala. **Keittiöjumala kuuluu Kiinan uskontoperinteeseen. Tärkeintä japanilaista jumaluutta lienee vaikea mainita, mutta myös esimerkiksi lause ”tärkein /tärkeä japanilainen jumala on Amaterasu”, tuo pisteen.**

c) Hanukka on juhla, jota vietetään juutalaisuudessa Egyptin orjuudesta vapautumisen muistoksi. **Pisteen tuo, jos vaihtaa hanukan tilalle pesahin tai kertoo, että hanukka liittyy temppelin uudelleen vihkimisen muistamiseen.**

d) Islam on polyteistinen uskonto. **Ajatukset, että islam on monoteistinen / yksijumalainen uskonto tai islam ei ole polyteistinen uskonto tai hindulaisuus on tai voidaan nähdä polyteistisena / monijumalaisena uskontona tms. tuovat kaikki pisteen.**

e) Alkuperäiskansojen uskontoja tavataan erityisesti suurissa kaupungeissa. **Oikeita vastauksia voivat olla esimerkiksi, että alkuperäiskansojen uskontoja tavataan erityisesti näiden kansojen asuinalueilla, usein harvaan asutuilla seuduilla tai että alkuperäiskansojen uskontoja tavataan myös suurissa kaupungeissa.**

f) Suurin uskonto Suomessa on hindulaisuus. **Suurin uskonto Suomessa on kristinusko tai suurin uskonto Intiassa on hindulaisuus.**

2. Max. yht. 10 p.

Kuva Yle

Maahanmuuttajavastaisen Soldiers of Odin (Odinin soturit) -yhdistyksen aloittama katupartiointi joissakin kaupungeissa on puhuttanut ja herättänyt vastustusta.

a) Määrittele sana syrjintä ilman, että käytät sanaa syrjimin. **Max. 2 pistettä** vastauksesta, josta ilmenee joko muodollisin tai arkisin sanakääntein, että syrjintä on ihmisen tai ihmisryhmän asettamista eriarvoiseen asemaan ilman hyväksyttävää syytä. Syrjintä on yhdenvertaisuuden vastakohta. Ihmisiä asetetaan eriarvoiseen asemaan tai sorretaan esimerkiksi vakaumuksen, väestöryhmään kuulumisen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen tai iän perusteella. Pelkkä maininta, että syrjintä on esimerkiksi jonkun väärää tai epäreilua kohtelua, tuo yhden pisteen.

b) Kerro kaksi esimerkkiä siitä, mitä syrjintä on käytännössä? **Max. 2x1 pistettä.** Täysiin pisteisiin oikeuttavat esimerkit liittyvät syrjinnän ideaan ja käytännön elämään.

c) Kristinuskon piirissä syrjintää on vastustettu vetoamalla lähimmäisenrakkauteen. Kerro kaksi kristinuskoon liittyvää perustelua lähimmäisenrakkaudelle. **Max. 2x1 pistettä.** Perusteluina voidaan esittää esimerkiksi jokaisen arvokkuutta luomisen perusteella, kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä, laupias samarialainen -vertausta tai muuta Raamattuun tai kristilliseen opetukseen pätevästi viittaavaa seikkaa.

d) Suomi on kansainvälisten sopimusten perusteella sitoutunut ottamaan vastaan kiintiöpakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Pohdi monipuolisesti ja perustele, miten heidän vastaanottamistaan voidaan eettisesti perustella. Voit hyödyntää pohdinnassa myös yllä olevaa kuvaa. **Max. 4 pistettä.** Jos pohdinta on perusteellista, kaksikin eettisesti merkityksellistä näkökohtaa voi riittää täysiin pisteisiin. Jos käsittely ei ole perusteellista, viittauksia eettisiin näkökohtiin tarvitaan enemmän. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi sopimuseettiset näkökohdat: vapaaehtoisesti annettujen lupauten pitäminen, esimerkiksi YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeusjulistukseen ja ihmisoikeussopimukseen sitoutuminen.

Edelleen esimerkiksi yhtäläiseen ihmisarvoon, vastavuoroisuuden periaatteisiin (miten toivoisit, että sinua kohdeltaisiin vastaavassa tilanteessa tai millaista apua suomalaiset ovat saaneet), lähimmäisenrakkauteen tai elämän kunnioittamiseen liittyvien periaatteiden tai hyveiden esittely tuo pisteitä. Kiintiöpakolaisten ja turvapaikanhakijoiden ottamisen vastustamista on perusteltu vetoamalla esimerkiksi omaan kansalliseen etuun (suomalaiset ensin) tai ajatuksiin kulttuurien erillään pitämisestä ja vieraiden vaikutteiden torjumisesta. Tällaista erottelua on perusteltu historiassa sekä uskontoon vedoten että uskonnoista riippumatta. Tehtävässä kuvan hyödyntäminen ei ole pakollista, mutta joku voisi huomauttaa, että siinä maahanmuuttoa vastustetaan sellaisen eurooppalaisen, erityisesti germaanisen ja skandinaavisen jumalan nimissä, josta Suomessa on muutoin puhuttu melko vähän. Hyviin pisteisiin siis monipuolista eettiseksi tunnistettavaa pohdintaa.

3. Kerro kahden muinaissuomalaisen jumalan nimi ja tehtävä? **Max. 3 p.** Mahdolliset pistevähennykset puutteiden tai virheiden mukaan.

4. Oheisessa kuvassa on Mikael Agricola. **Max. yht. 5 p.**

a) Millä vuosisadalla Mikael Agricola eli? **1 p. 1500-luvulla**

b) Kerro kaksi asiaa, mitä Agricola teki tai miten hän vaikutti Suomen historiaan. **Max. 2x2 p.** Kaksi esimerkiksi seuraavista: suomen kirjakielen kehittäminen, ensimmäisen suomenkielisen kirjan ABC-kirjan / aapisen julkaiseminen, Uuden testamentin kääntäminen suomeksi (toki myös VT:n tekstejä), reformaation / uskonpuhdistuksen johtaminen Suomessa (joka luonnollisesti osa Ruotsia) tai muita Agricolaan liitettyjä tosiasiallisia merkittäviä toimia tai vaikutuksia.

5. **Max yht. 6 p.**

a) Mitä tarkoittavat sanat messias ja Kristus? **Max. 2 p.** Messias tarkoittaa voideltua tai Jumalan lähettämää pelastajakuningasta. Kristus on Jeesuksesta käytetty arvonimi. Perusteellista selvitystä tai tietoa siitä, mitä kieltä termit ovat, ei kummastakaan tarvita.

b) Mitä yhteistä sanoilla on ja mihin uskontoihin ne liittyvät? **Max. 4 p.** Molemmat sanat ovat Raamatusta. VT:ssa käytetty messias merkitsee jotakuinkin samaa kuin UT:n Kristus. Kristityt tulkitsevat Jeesuksen olevan Jumalan lähettämä pelastaja. Kristus liittyy erityisesti kristinuskoon ja messias juutalaisuuteen. (Ei ole kuitenkaan väärin sanoa, että termiä messias voidaan käyttää myös kristinuskon piirissä.)

6. Yht. max. 7 p.

Tutki kuvaa.

Kuva: Tarmo Ylhävuori

- a) Mihin kirkkokuntaan kuva liittyy? **Max. 1 p.** Kuva liittyy ortodoksisen kirkkoon.
- b) Mitä kuva esittää? **Max. 1 p.** Oikeita vastauksia on useita: kuva esittää ortodoksisista kirkkosalia / Uspenskin katedraalia (sisältä) / ikonostaasia / ikoniseinää / kuvaseinää (mutta ei varsinaisesti esimerkiksi kattokruunua)
- c) Kerro yhden kuvassa olevan asian nimi ja tarkoitus. **Max. 1 p.** Yksi oikein nimetty ja selitetty asia, esimerkiksi ikoni, tuo pisteen. Vaikka olisi mukavaa, ettei asia olisi sama kuin kohdassa b, on kuitenkin syytä hyväksyä vaikka uudelleen ikonostaasi ja sen selitys kuvaseinä, joka erottaa alttarin kirkkosalista. Syvemmälle menevät tiedot eivät tässä ole pisteen edellytys.
- d) Kerro neljä muuta kyseiseen kirkkokuntaan liittyvää asiaa. Käytä apunasi kuvaa. **Max. 4x1 p.** Neljä faktaa ortodoksisesta kirkosta tuo täydet pisteet.

7. Yht. max. 8 p.

Moraalidilemma: ”Toimit palomiehenä suuressa kaupungissa. Eräessä lähiössä, korkeassa ja suuressa kerrostalossa on syttynyt tulipalo kuudennessa kerroksessa. Rappukäytävä on täynnä myrkyllistä savua. Ainoa keino päästä ylös on tikasauton tikapuut. Niitä voi kerralla kivuta vain yksi palomies. Kuudennessa kerroksessa on tulen saartamaksi jäänyt kuuro 6-vuotias tyttö, joka ei kuulovammansa vuoksi kuullut palohälytystä. Viereisessä huoneessa on loukossa perheen kissa poikasineen. Noustessasi tikkaille sinua puhuttelee naapurihuoneiston asukas, joka pyytää sinua pelastamaan asunnostaan lippaan, jossa on seteleitä ja perintökoruja. Voit pelastaa vain yhden asian kerrallaan.”

(Pisteytyksen painopiste on kohdassa b. Kohdista a ja c saa pisteet vastaamalla niihin asianmukaisesti, vaikka niihin ei ole olemassa oikeita vastauksia.)

a) Missä järjestyksessä toimit? **Asianmukaisesta vastauksesta 1 p.**

b) Perustele vastauksesi. Käytä perusteluina esimerkiksi arvoja ja etiikan teorioita. **Max 6 p.** Täydet pisteet tuottaa vastaus, jossa perustelut ovat tunnistettavasti eettisiä ja vastaus ottaa huomioon kaikki kolme pelastettavaa kohdetta: tytön, kissat ja raha- ja korulippaan. Perustelut ovat myös sillä tavoin yhteensopivia, että ne selittävät kohdassa a annettua vastausta.

c) Pohdi, oliko kysymykseen helppo vastata vai ei? Miksi mielestäsi vastauksen löytäminen oli joko helppoa tai vaikeaa? **Asianmukaisesta vastauksesta 1 p.**

Pistemääriä vastaavat arvosanat:

45 p.	10
43-44	10-
41-42	9½
39-40	9+
37-38	9
35-36	9-
33-34	8½
32	8+
30-31	8
28-29	8-
26-27	7½
24-25	7+
22-23	7
21	7-
19-20	6½
17-18	6+
15-16	6
13-14	6-
11-12	5½
9-10	5+
8	5
6-7	5-
4-5	4½
2-3	4+
1.	4
2.	